

Oponentský posudek na disertační práci Tomáše Wintera

Emil Filla, primitivismus a mimoevropské umění

Otázka vztahu moderních umělců k primitivismu patří ke klíčovým tématům současného dějepisu umění. Předložená disertační práce představuje důležitý krok v poznání, promýšlení a zpracování tohoto jevu v českém prostředí. Tomáš Winter zacílil svůj výzkum konkrétně k Emilu Fillovi jako dominantní osobnosti české avantgardy a modernismu, jejíž zájem o primitivismus se odrazil jak ve vlastní tvorbě, tak v teoretické, organizační a sběratelské činnosti. Tuto volbu lze označit za velmi šťastnou: na jedné straně jde o nový vhled do díla a názorů Emila Filly, podstatně doplňující a prohlubující dosavadní interpretace, na straně druhé - díky přesahům jednotlivých kapitol do širších uměleckých, společenských a ideových souvislostí - autor výstižně osvětluje, jak se celkově vyvíjely vztahy české kultury 1. poloviny 20. století k primitivismu.

Winterova práce je rozčleněna do chronologicky řazených kapitol, z nichž každá zároveň plně obstojí jako soběstačná studie s vyhraněným tématem a pointou (to ostatně potvrdilo i publikování několika z nich v odborném recenzovaném tisku). Autor nejprve provádí užitečný rozbor pojmů primitivní a primitivismus od jejich vzniku až po zachycení současných diskusí. Na metodologicky vyjasněném pozadí pak sleduje utváření Fillovy koncepce primitivismu kolem roku 1910, odhaluje její zdroje a srovnává ji s modelem, který o deset let později navrhl Karel Teige. Zajímavé řešení přináší kapitola o karikatuře jako oboru blízkém primitivismu: autor vytyčuje rysy, jež karikatura sdílí s etnickým uměním, dokládá Fillovu reakci v textech i v téměř neznámých karikaturách z doby holandského exilu a zejména poukazuje na spojitost s konceptuálním pojetím výstavby výtvarného díla. V dalších kapitolách se Tomáš Winter zaměřuje na sběratelství; jednak odkrývá strukturu Fillovy pozoruhodné sbírky mimoevropského umění (v příloze připojuje její soupis), jednak díky průzkumu dosud nezpracovaných deníků Joe Hlouchy odhaluje okolnosti uspořádání důležité výstavy Hlouchovy sbírky v Mánesu roku 1935 a Filla podíl na této akci. Poznání vztahu Emila Filly k primitivismu vedlo Tomáše Wintera k novému pohledu na dříve podceňované poválečné cykly *Zbojnické písně* a *České středohoří*, které dokázal rehabilitovat jako plnohodnotnou, ze současného hlediska dokonce velmi přitažlivou součást Fillova díla.

Tomáš Winter podnikl zevrubný heuristický výzkum, osvědčil dokonalou orientaci v odborné literatuře, včetně aktuálních zahraničních titulů, a zejména prokázal schopnost invenčního teoretického uvažování o uměleckých dílech a jevech. Jeho práce je vzorná i po formální stránce. Ze všech výše uvedených důvodů jednoznačně doporučuji disertaci Tomáše Wintera k obhajobě.

Lenka Bydžovská